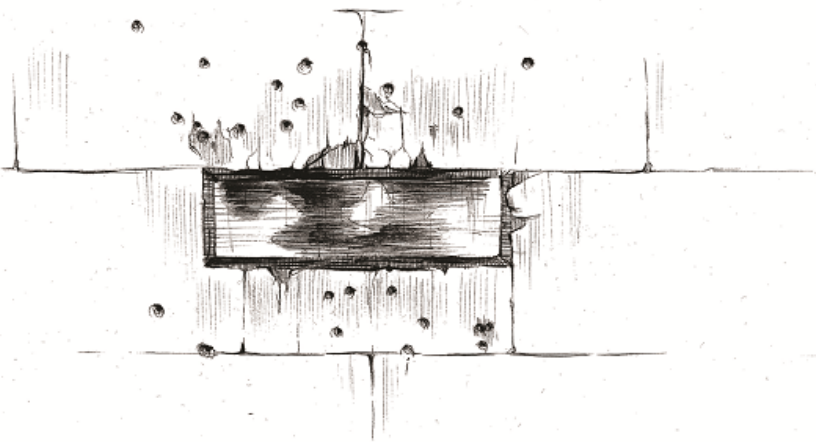
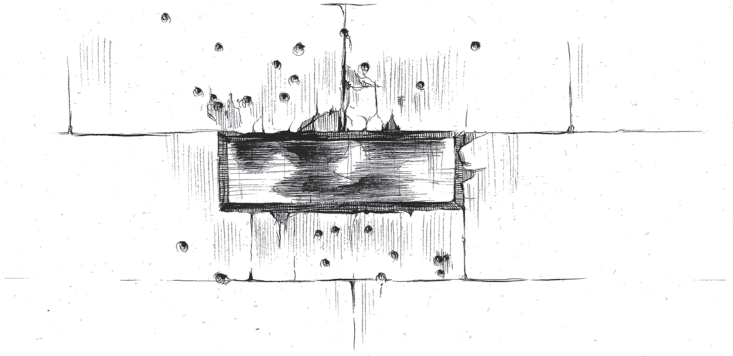

DENÍKY Z KRYPTY

Poslední dny sedmi parašutistů
za heydrichiády

JANA RAILA HLAVSOVÁ

JANA RAILA HLAVSOVÁ

DENÍKY Z KRYPTY

Poslední dny sedmi parašutistů
za heydrichiády

NAKLADATELSTVÍ
ÉPOCHA

Copyright © Jana Raila Hlavsová, 2018
Cover Art © David Michálek, 2018
Illustrations © Zuzana Čatajová, 2018
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2018

ISBN 978-80-7557-122-9 (print)

ISBN 978-80-7557-533-3 (ePub)

ISBN 978-80-7557-534-0 (Mobi)

ISBN 978-80-7557-535-7 (pdf)

Věnováno milovaným vyučujícím PhDr. Vilému Vránkovi a Mgr. Romaně Valíčkové, kteří ve mně po osm let gymnaziálního života budili lásku k literární tvorbě i historii, což se oboje nakonec po letech propojilo v této knize. Oba již tehdy věřili a říkali, že se to stane. Jsem ráda, že měli pravdu.

Úvod

Vše začalo prostou větou o tom, jak 28. května 1942 přišel Jaroslav Švarc do krypty. Psal se 28. květen 2016 a tato věta se objevila v deníku dnešní doby, na facebooku. Bylo to jen drobné upozornění na události dávno minulé. Reakce přátel a jejich nečekaný zájem, stejně jako nutnost začít si třídit střípky vědomostí z několikaměsíčního intenzivního studia heydrichiády, vyvrcholily v každodenním deníkovém zápisu, který jsem připravila. Den po dni mohli čtenáři nahlédnout do krypty i ven na události, jež se staly dvě generace před nimi. O rok později se situace opakovala. Jen já jsem za ten rok získala další a další informace a znalosti. Doslova tisíce lidí sledovalo osud sedmi parašutistů a odboje a každý den čekali na další kus příběhu. Až do smutného konce.

Kniha, kterou držíte v ruce, není historické pojednání. Jsou to střípky z historických publikací, článků a dokumentů, názorů a domněnek odborníků i profesionálních vojáků. Jsou to střípky vzpomínek pamětníků té doby i pamětníků pamětníků. Je to kniha inspirovaná *geniem loci*, kdy stojíte ve tmě v kryptě a pozorujete pla-

mínek svíčky v průvanu, kdy sedíte 18. června na kůru v půl páté ráno, v tichu, které je, při vědomí toho, co se tam stalo před 75 lety, ohlušující. Je ovlivněna momenty, kdy držíte v ruce originální dopis Jana Kubiše Marii Žilánové a říkáte si, že byl v psaní dopisů něžnému pohlaví opravdu dobrý a že by nejspíš za srdce chytil i vás, i když trochu škrábe. Promítají se do ní chvíle, kdy čtete deníky některých parašutistů a máte pocit, že jste je někde museli potkat, znát je a přátelit se s nimi. A pak se vám stane, že čtete soukromé dopisy od jejich dívek a najednou si připadáte nepatřičně, protože přátelům se v soukromé poště přeci také nehrabete. Do vět, které pak čtou ostatní, nakonec vkládáte vše, co přišlo s inspirací z historických publikací po vlastní zkušenost toho, jak je v kryptě zima, jaká je na dotek stěna v posledním oblouku na empoře vedle kůru, jak těžký je Colt 1903 v dlani nebo jak nádherný je pohled na okno na kůru, když jím po páté hodině odpolední proniknou sluneční paprsky do chrámové lodi kostela.

Nedozvíte se tu všechno. Nevysvětlím vám, kdo byl každý, koho v deníkových zápiscích zmíním. Je to deník o tom, jaké to mohlo být, kdyby si jej v kryptě někdo z parašutistů psal. Je v mnoha chvílích subjektivní, založený na obrazech a kouzlu okamžiku a místa.

Ne, nestála jsem v zatáčce 27. května 1942 a nebyla jsem ani na kůru, ani v kryptě 18. června 1942. Zůstaly z toho útržky, z nichž tak, jako mnozí přede mnou, splétám příběh a předávám jej dál tak nejlépe, jak umím. S obrovskou úctou, vděčností a láskou. Vděčím těm sedmi a všem z odboje za svou budoucnost. Bez nadsázky nebo patosu. To je prostě fakt. Stejně jako to, že je prostě nelze nemilovat. Nejen proto, co udělali, ale jací byli.

26. květen 1942 / *podvečer*

„Bylo to výborné,“ odsune Jožka Gabčík talíř. Svíčková paní Smržové mu moc chutnala. Jenda jí pomaleji, je zamyšlenější, ale atmosféra u Smržů je příjemná.

„Myslíš na ten včerejšek?“ zapálí si Jožka cigaretu a připálí i Jendovi. Smržovi i pan Khodl se synem sedí u kávy a o něčem živě hovoří. Oba mladí vojáci jen pozorují siluety za oknem a vychutnávají čerstvý vzduch na balkóně.

„Jindra mě štval. Celou dobu. Pořád se nám do toho plete. Ta jejich připosranost už mi leze krkem,“ vyfoukne Jenda obláček dýmu.

„Strýček Hajský si ho srovnal dobře. Ale vlastně mu tím potvrdil, že si Jindra dal dvě a dvě dohromady správně.“

Jenda se podívá na smrákající se oblohu. „Teď už je to jedno. Zítra se to stane i bez Jindrova souhlasu. Když jsou všichni tak hrrr do vyhazování vlaků a továren, tak nevím, v čem jim vadí mrtvý nacista.“

Jožka se na Jendu podívá. Nepřestává jej fascinovat, jak, i když je možná vnitřně rozhořčený, jeho hlas zů-

stává ledově klidný, jeho pohyby pomalé, soustředěné. Nepůsobí dojmem člověka, jenž půjde zítra zastřelit třetího muže Třetí říše. Jožka se usměje. Cítí mírné napětí v žaludku. Je to příjemné. Potřebují jít do akce, teď anebo nikdy.

„Všechno jsme promysleli, teď už jenom trochu toho štěstí, aby nám hezky vjel do zatáčky podle plánu a vše dopadlo dobře.“

Jenda pokývá hlavou. „Co myslíš, že dělá?“

Jožka se zamyslí. „Heydrich? Nevím. Asi taky večerí. Jí něco hrozně drahého a je tam maso a já nevím, co jedí bohatí nacističtí vypasenci. Třeba pije víno. Určitě nic, na co by musel strádat potravinové lístky.“

Jenda natáhne z cigarety. „Škoda, že neví, že je to jeho poslední večere.“ S tím cigaretu típne a nedopalek vyhodí do popelníku.

„Spíš dneska u Khodlů?“ změní Jožka téma.

Jenda přikývne. „Vyzvedneš mě zítra tak po osmé?“

Jožka přikývne. Všichni ještě chvíli posedí a pak se pan Khodl se synem zvednou a odvedou si Jendu na Vysočany. Václav Smrž přespí v pokoji s Jožkou.

„Dobrou noc, Václave. Já se dneska musím dobře vyspat na tu zítřejší akci.“ A Václav Smrž se na víc neptá. Popřeje Jožkovi také dobrou noc.

Heydrich po koncertu na počest svého otce popíjí a dívá se na svou ženu. Čeká jeho čtvrté dítě, ale dnes večer nevypadá ani unavená, ani bez nálady. Naopak. Ve víru společnosti se jí líbí. Když je večer Klein veze noční Prahou do Panenských Břežan, Heydrich dýchá čerstvý večerní vzduch a přemýšlí, jestli se zítra ještě zkusí z Berlína vrátit domů nebo přespí a půjde ve-

čer do svého bordelu zkontrolovat, jestli Berlín bez jeho přítomnosti příliš nezvlčel. Chytí svou ženu za ruku. Při cestě z Holešovic musí řidič hodně přibrzdit. Lina si povšimne cedule na plotě kousek od lampy. Nese název „V Holešovičkách“. Německy samozřejmě. Je na svého muže tolik hrdá.

„Hlavně se zítra nesmíš zapomenout rozloučit s dětmi. Sielke se po tobě ptala celý den,“ sundává si před toaletním stolem náušnice.

„Samozřejmě, že rozloučím. Nemůžu dopustit, aby byla moje princezna smutná,“ prohlásí něžně muž, který vymyslel naprosto efektivní způsob, jak se ve velkém zbavovat všech nepohodlných národů a podřadných ras. Pohladí Lině břicho a odejde do koupelny. Do osudného setkání muže Třetí říše a dvou československých vojáků, po kterých gestapo marně hledá stopy už půl roku, zbývá slabých jedenáct hodin.

Den nula / *ráno 27. května 1942*

Je polojasno až zataženo. Jožka vstane. Protáhne se. Záclona v otevřeném okně povlává. Václav Smrž je již vzhůru. Vaří čaj. Nalije Jožkovi do hrnku s čajem i trochu rumu. Malou lahev si pak Jožka dá do aktovky. Usmívá se, ale je soustředěný. Podá Václavovi ruku. Pevněji než obvykle. Václava to překvapí. Je to rozloučení?

Jenda se na paní Khodlovou usměje. Ví, že pod jeho úsměvem takhle úžasná žena, které s Jožkou tak rádi říkali „mamina Khodlová“, roztaje a bude si ho tak pamatovat už napořád. Je to rozloučení?

Jožka zazvoní u Khodlů na Vysočanech kus po osmé. Jenda podá panu Khodlovi a mladému Vaškovi ruku. Paní Khodlové dá pusku na tvář. Je klidný. Z chodby vyvede kolo před dům. Jožka tam stojí u toho svého. Oba se tak zvláště a mírně usmívají. Jejich tváře jsou klidné, soustředěné. Adrenalin stoupá pomalu, ale jistě. Nemají strach. Je to ostražitost. Jsou soustředění. Jejich oči vidí všechno, všechno slyší. Vítr na tváři, když projíždějí skrze Vysočany směr Libeň a Holešovice. Musí trochu zabrat, aby vyšlápli silnici ke Kirchmayerově třídě.

Po nebi plují mraky, občas vysvitne slunce. Do zatáčky kolem ulice V Holešovičkách projede tramvaj číslo 3 směrem do Kobylis. Občas projede ještě tramvaj číslo 14 směr Libeň nebo obráceně. Lidé chodí do práce. Děti do školy. Jenda i Jožka nechají kola kus od sebe. Mají ještě čas. Skoro hodinu. Heydrich bývá přesný. Po půl desáté by to mohlo být všechno za nimi.

Nemyslí na smrt. Na to není čas. Na frontě taky nemysleli na smrt. Všechno je zvláště zpomalené. Každá barva je ostřejší, zvuk intenzivnější. Cinkot tramvají skoro bolí v uších. Jen sem tam projede auto. Postavy v oblečení je míjejí bez povšimnutí. Žena s hnědou kabelkou. Děvče se školní taškou. Tvář muže středního věku, která se dívá z tramvaje kamsi do prázdna.

Jožka si zapálí druhou cigaretu. Jenda projde kolem, chvíli se dívá po okolí, jako by někoho čekal, někoho, kdo má přijet na zastávku. Mladík čekající třeba na slečnu. To je přece normálně. To nemůže nikomu připadat podezřelé.

Jenda si zapálí třetí cigaretu. Moc kouří. Ví to. Jeho tvář nic nevyjadřuje, ale uvnitř cítí, jak se mu napínají svaly. Je po deváté. Oba se znovu přesunou na své pozice. Jožka ještě chvíli sbírá trávu.

„Jestli mě tu zastaví četník, tak si bude myslet, že buď chci nakrmit armádu králíků, nebo se těch pár pokouším přežrat k smrti,“ pomyslí si.

Za deset půl desáté. Za chvíli tu bude. Pozice. Výhled. Sten v ruku chladí. Smontovat ho byla chvilka. Jožka ho ještě jednou překontroluje. Všechno dotáhl, jak ho to naučili. Je připravený. Půl desáté. Oba jsou na pozicích. Cítí jeden druhého v zádech. Oba to uklidňuje.

Jenda se podívá na hodinky. Jeho tvář nic neznačí, ale Jožka ho vidí. Poznává, kdy je jeho parták nervózní. Je po půl desáté. Projela další tramvaj. Jízdního řádu se drží přesně.

Ale kde je Heydrich? Už tu měl být. Jožka kouří sedmou cigaretu. Už jsou tu skoro dvě hodiny. Dřív nebo později si jich někdo musí všimnout. Jenda si dá cigaretu do koutku, hledá zapalovač. Jako by. Všechno je to precizní divadlo. Nesmí udělat chybu, nesmí být nápadný.

Dojde k Jožkovi, jestli nemá oheň. Dva náhodní kolemjdoucí. Jožka vytáhne sirky a škrtně.

„Je deset,“ řekne tichounce Jenda.

„Přece nejel dřív. Ne. Ještě neprojel a jinou cestou nepojede. Není kudy. Musí tudy projet,“ odpoví mu Jožka a snaží se tvářit, jako by se vůbec nic nestalo. Sten mu překáží, v plášti je teplo a bojí se, že si jich už musel někdo všimnout.

„Počkáme!“

„Už mám jen jednu cigaretu.“

„Já kouřím tu poslední.“

„Měl jsem jen jeden balíček.“

Nádech. Výdech. Barvy jsou ostřejší, zvuky intenzivnější. Projede 14tka od Kobylis. To cinkání rve uši. Je čtvrt na jedenáct. Oba stále střídají pozice. Sten už nechladí. Jak dlouho se dá taková věc držet nenápadně pod pláštěm? Hodinu? Dvě? Kde sakra je ten Heydrich? Chlap, podle kterého se mají řídit hodinky. Deset dvacet. Heydrich nikde. Jožka zkusí na chvíli uvolnit ruku. Opatrně. Jen zahýbe prsty v pěst a zpět. Pak zase pevně uchopí zbraň. Mezi mraky se občas prodere slunce. Nikdy ne na dlouho. Deset dvacet pět. Heydrich nikde. Jenda pozoruje provoz, přejde pomalu po záhyb zatač-

ky, aby dobře viděl na Jožku, než se zase otočí. Musí se střídat opatrně. Obě bomby má připravené. Je mu teplo, ale nevnímá to.

Deset třicet. Heydrich nikde. Jenda si všimne, jak se do kopce od Holešovic řine další tramvaj číslo 3. Kolik už jich projelo kolem? Deset třicet čtyři. Jožka koutkem oka zahlédne tramvaj číslo 14 směrem z Libně. Otočí hlavu a podívá se nahoru do kopce. Stiskne čelist.

Zpoza obzoru se vynoří černá karosérie mercedesu, který si prohlížel už tolikrát.

Jožka jen krátce sykne. Stačí to. Jenda je na něj napojený, cítí každý jeho pohyb. Oba vědí přesně, kde a co dělá ten druhý. Tak tedy tahle pozice. Oba se okamžitě připraví. Jejich tváře jsou soustředěné a přece... Ne, kde se v nich bere ten vnější klid, když uvnitř všechno vře. A pak se všechno náhle vypne.

Mercedes přijíždí a za chvíli bude muset začít přibrzďovat. Heydrich sedí vedle řidiče a má ten výraz, který má pokaždé. Studený, arogantní, do sebe zahleděný. Jožka se v duchu ušklíbne. Tramvaj od Holešovic mu mercedes ještě víc zbrzdí. Bude mít Heydricha tak blízko, že nebude možné minout. Nadechne se.

Pak se svět zpomalí. Mercedes se přibližuje. Někde u předku Jožka rychlým a úsporným pohybem nechá sklouznout plášť na zem a natáhne závěr. Hlaveň míří na cíl. Cíl má modré oči, které teď vidí ty Jožkovy hnědé. Heydrich se na vteřinu zamyslí, jestli už tuhle tvář nemohl někde vidět. Že by u silnice z Panenských Břežan?

Jožka stiskne čelisti, nadechne se a zmáčkne spoušť. Nic. Prostě se nestane nic. Na jediný okamžik ho zachvátí panika, ale pak mu dojde, že to nemá smysl. Slyší ři-

diče něco volat německy. Auto vjíždí do oblouku. Jožkův metr a půl je pryč. Heydrich ho sice nepouští z očí, ale teď už je na střelbu pozdě. Pro oba. Heydrich něco křičí. Řidič ještě víc zpomalí. Ani jeden si nevšimne muže s aktovkou pod značkou.

Jenda se nezastaví. Vidí, že Jožkovi nejde vystřelit, ale bombu už má automaticky připravenou v ruce, víc-ko odšrouboval už v okamžiku, kdy auto zahlédli, a okamžitě ji po projíždějícím mercedesu hodí. Je to blízko. Hodně blízko. Ale když mu to okolnosti tak připravily.

Ozve se výbuch. Mercedes nadskočí. Šedý kožený plášť ze zadní sedačky se vznese do vzduchu a pak zase klesne. Heydrich ucítí podivné štípnutí v zádech. Něco se mu zakousne zezadu pod žebra. Kouř. Hluk. Zmatek.

Jenda pocítí tlak vzduchu a pak ho na chvíli oslepí nárazová vlna a kouř. Cukne s sebou. Zakrýt si ruku nestá-čilo. Cítí něco na víčku. Možná je to bolest, zcela určitě je to krev. Chce vytáhnout pistoli, ale vidí jen na jedno oko. Pokusí se pohnout. Vytáhnout, odjistit, vystřelit. Ale na chvíli ztratí pojem o prostoru. Heydrich se souká z auta a snaží se po Janovi střílet.

Jožka zahazuje Sten a vytahuje svou pistoli. Střelí směrem k Heydrichovi, ale to už se z auta dostává řidič. Na jeho Waltera Jožka čekat nehodlá a vyběhne nahoru po ulici. Ke kolu se nedostane. Lidi a tramvaje. Neměl by šanci se přes ně bez újmy jejich i své dostat.

Jenda oběhne tramvaj. Lidé mu překážejí. Asi ho mají za zločince. Ale stačí dva výstřely do vzduchu a má od nich klid. Za to Heydrich někde za ním střílet neváhá. A pak najednou přestane. Za čtvrt hodiny si Jenda bude vyčítat, že se neotočil a prostě ho nezastřelil. Ale v oku